

मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः। इन्द्रः। गायत्री

एन्द्रं सानसिं रयिं सजित्वानं सदासहम्। वर्षिष्ठमूतये भर॥ १ ॥००८ ॥०१

इन्द्र। उतये- रक्षायै। सानसिम्- संभजनीयम्। षण संभक्तौ। सजित्वानम्- सहैव तिष्ठन्
आत्मावरणकार्ये सक्तानि वृत्राणि जयन्तम्। सदासहम्- सदा वृत्रबलं सहमानं युद्धयन्तम्।
वर्षिष्ठम्- वर्षन्तम्। रयिम्। आ भर- धारय ॥१ ॥

नि येन मुष्टिहत्यया नि वृत्रा रुणधामहै। त्वोतासो न्यर्वता॥ १ ॥००८ ॥०२

त्वा उतासः- त्वया रक्षिताः। येन- येन बलेन। नि मुष्टिहत्यया- नितरां मुष्टिप्रहारेण। स्थैर्यतयेति
हि ध्वन्यते। अर्वता- अश्वेन। प्राणेनेति ध्वनिः। वृत्रा- वृत्राणि आत्मावरणानीत्यर्थः। नि
रुणधामहै- निरुद्धान् करवाम। तद्वलमस्मदर्थं संपादय ॥२ ॥

इन्द्र त्वोतास आ वयं वज्रं घना ददीमहि। जयेम सं युधि स्पृधः॥ १ ॥००८ ॥०३

इन्द्र। त्वा उतासः- त्वया रक्षिताः। वयम्। घना- दृढम्। वज्रम्। आ ददीमहि- स्वीकुर्मः।
युधि- युद्धे। स्पृधः- अस्मच्चित्तस्थस्पर्धाभावान् सङ्घर्षणशक्तीः। स्पर्ध सङ्घर्षे। सं जयेम ॥३ ॥

वयं शूरेभिरस्तृभिरिन्द्र त्वया युजा वयम्। सासह्याम पृतन्यतः॥ १ ॥००८ ॥०४

वयम्। अस्तृभिः- अहिंसितैः। स्तृहू हिंसायाम्। शूरेभिः- शूरेः। युजा- समाहितेन। त्वया-
इन्द्रेण। पृतन्यतः- पृतना अस्मच्छक्तिभूतगणास्तानपि स्वपक्षे इच्छतः। अस्मच्छत्रून्।
आत्मावरणान्। सासह्याम- युद्धे मर्षयाम। षह मर्षणे ॥४ ॥

म॒हौ॑ इन्द्रः॒ प॒रश्च॒ नु म॑हि॒त्वम॑स्तु व॒ज्रिणे॑ । द्यौर्न॑ प्र॒थिना॒ शवः॑ ॥ १ ॥००८ ॥०५

महान्- महात्मा । इन्द्रः । परश्च- उत्तमश्च । वज्रिणे- वज्रपाणये । महित्वम्- माहात्म्यम् । अस्तु- भवतु । द्यौः- आकाशः । न- इव । शवः- इन्द्रस्य बलमस्मद्वलं वा । शवशब्दः बलनामसु पठितः । प्रथिना- पृथुत्वेन भवतु ॥५॥

स॒मो॒हे वा॒ य आ॑शत॒ नर॑स्तो॒कस्य॒ सनि॑तौ । वि॒प्रा॒सो वा धि॒याव॑यः ॥ १ ॥००८ ॥०६

समोहे- आत्मावरणपरैः सह युद्धे । वा । तोकस्य- सन्ततेः । सनितौ- लाभे वा । ये नरः- ये नराः आशत- साहाय्याय व्याप्तवन्तः । अशू व्याप्ते । ते विप्रासः- मेधाविनः । धियावयः- धारणाकामाः ॥६॥

यः कु॒क्षिः सो॑म॒पात॑मः स॒मुद्र॑ इ॒व पि॑न्वते । उ॒र्वी॒रापो॑ न का॒कुदः॑ ॥ १ ॥००८ ॥०७

यः । सोमपातमः- रसास्वादकः । कुक्षिः- सर्वेषां महनीयतत्त्वानां नाभिभूतो मध्यगो वा । इन्द्र इत्यर्थः । समुद्र इव । पिन्वते- रसधारया सिच्यते । पिवि सेचने । उर्वीः- विस्तृताः । काकुदः- मुख्याः । आपः । न- इव । इन्द्रो भवति ॥७॥

ए॒वा ह्य॑स्य॒ सूनृ॑ता वि॒र॒प्शी गो॑म॒ती म॒ही । प॒क्वा शा॑खा॒ न दा॑शुषे ॥ १ ॥००८ ॥०८

अस्य- इन्द्रस्य । एवा हि- एवं खलु । सूनृता- प्रियसत्या वाक् । विरप्शी- विशेषरपणयुक्ता । रप व्यक्तायां वाचि । गोमती- ज्ञानवती । मही- महती । दाशुषे- दात्रे । पक्वा । शाखा- फलवती वृक्षशाखा इव । भवतु ॥८॥

ए॒वा हि ते॒ विभू॑तय॒ ऊ॒तय॑ इन्द्र॒ माव॑ते । स॒द्यश्चि॒त्सन्ति॑ दा॒शुषे॑ ॥ १ ॥००८ ॥०९

एवा हि- एवंविधाः खलु । ते- तव । विभूतयः- वैभवविशेषाः । ऊतयः- रक्षणशक्तयः । मावते-
मादृक्प्रपन्नाय । दाशुषे- दात्रे । सद्यः- क्षिप्रम् । चित्- एव । सन्ति- भवन्ति ॥९॥

एवा ह्यस्य काम्या स्तोम उक्थं च शंस्या । इन्द्राय सोमपीतये ॥ १ ॥००८॥१०

एवा हि- एवं खलु । इन्द्राय सोमपीतये- इन्द्रस्य रसानुभवार्थम् । अस्य- इन्द्रस्य । स्तोमः-
सामस्तोत्रं । उक्थं च- ऋक्साध्यं शस्त्रं च । उभे । शंस्या- शंसनीये । काम्या- कामयितव्ये ॥१०॥

Dr. Rangrahe